

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. sausio 26 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), Jūratės Varanauskaitės ir Dalios Vasarienės, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal pareiškėjų I. M. ir Z. M. kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. balandžio 14 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjų I. M. ir Z. M. skundą dėl notaro veiksmų, suinteresuoti asmenys Klaipėdos miesto 10-ojo notarų biuro notarė Gražina Kazlaučienė, V. M., „ERGO Insurance SE“ Lietuvos filialas.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiamą dėl teisės normų, reglamentuojančių notaro atsisakymą atlikti notarinį veiksmą – išduoti paveldėjimo teisės liudijimą, aiškinimo ir taikymo.
2. Pareiškėjos I. M. ir Z. M. pateikė skundą dėl notarės G. Kazlaučienės veiksmų, kuriuo prašė panaikinti notarės atsisakymą išduoti pareiškėjai Z. M. S. M. paveldėjimo byloje paveldėjimo teisės į likusią UAB „Aukšto slėgio hidraulines sistemas“ 1320 vnt. akcijų dalį liudijimą ir įpareigoti 2020 m. birželio 25 d. pareiškėjos prašymą patenkinti, priteisti iš notarės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Pareiškėjos nurodė, kad notarė nepagrįstai atsisakė tenkinti pareiškėjos Z. M. prašymą pripažinti 2011 m. gruodžio 1 d. paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutartį ir pareiškėjos vardu įteisinti likusią UAB „Aukšto slėgio hidraulines sistemas“ 1/2 dalį paprastųjų vardinių akcijų, išduodant jai paveldėjimo teisės į nepaveldėtą akcijų dalį liudijimą.
4. Pareiškėja pažymėjo, kad 2011 m. gruodžio 1 d. paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutartis nėra nuginčyta ir ja yra parduotos visos paveldėjimo teisės į visą turtą ir visas turtines teises, likusias po pareiškėjos I. M. sūnaus S. M. mirties. Po palikėjo mirties jo motina pareiškėja I. M., paduodama pareiškimą notarei, priėmė visą palikimą, be kita ko, visas UAB „Aukšto slėgio hidraulines sistemas“ akcijas. Buvusių sutuoktinių S. M. ir suinteresuoto asmens V. M. siekis padalyti bendrovės akcijas yra išspręstas santuokos nutraukimo byloje [Nr. 2-6426-826/2011](#) ir teismo sprendimas turto padalijimo klausimu yra galutinis. Suinteresuotas asmuo V. M. reikalavimo teisės į paveldimas įpėdinės pagal testamentą bendrovės akcijas neturi, nes ji nėra įpėdinė nei pagal įstatymą, nei pagal testamentą.
5. Suinterasuotas asmuo notarė G. Kazlaučienė atsiliepime nurodė, kad su skundu nesutinka, prašo jį atmesti. Nurodė, kad ginčo objektu tapusios bendrovės akcijos buvo įgytos S. M. esant santuokoje su suinterasuotu asmeniu V. M., o nutraukus santuoką ir šio turto neįtraukus į dalytino turto balansą, jo teisinis režimas pasikeitė – iš bendrosios jungtinės nuosavybės transformavosi į bendrąją dalinę nuosavybę. Mirus S. M., įpėdinei pagal testamentą pareiškėjai I. M. atsirado teisė į po sūnaus mirties atsiradusį palikimą ir į mirusiajam priklausiusią 1/2 dalį UAB „Aukšto slėgio hidraulines sistemas“ akcijų. Kai pareiškėja I. M. savo, kaip įpėdinės, teises 2011 m. gruodžio 21 d. paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutartimi perdėjo pareiškėjai Z. M., pastaroji neįgijo daugiau teisių už palikėją ar įpėdinę pagal testamentą. Palikėjo S. M. mirties momentu bendrovės akcijos priklausė bendrosios dalinės nuosavybės teise buvusiems sutuoktiniams – S. M. ir suinterasuotam asmeniui V. M.. Taigi turto dalis, t. y. 1/2 (1320 vnt.) bendrovės akcijų, dėl kurios prašoma išduoti paveldėjimo teisės liudijimą, mirusiajam S. M. mirties momentu nepriklausė.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

6. Klaipėdos apylinkės teismas 2022 m. vasario 15 d. (pastaba – teismo nutartyje klaidingai nurodyta priėmimo data – 2021 m. vasario 15 d.) nutartimi pareiškėjų skundą dėl notarės veiksmų atmetė, paskirstė bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
7. Teismas nustatė, kad 2011 m. rugpjūčio 20 d. S. M. testamentu visus nekilnojamuosius ir kilnojamuosius daiktus, lėšas, vertybinius popierius (akcijas, obligacijas) bei visą kitą turtą, kuris jam priklausys jo mirties dieną, kad ir kur jis būtų ir iš ko susidėtų, ir turtą bei daiktines teises, į kuriuos nuosavybės teisė atsiras po jo mirties, paliko savo motinai pareiškėjai I. M. Palikėjo motina 2011 m. lapkričio 17 d. su pareiškimu kreipėsi į Klaipėdos miesto 10-ąjį notarų biurą ir priėmė palikimą, atsiradusį po sūnaus mirties, be kita ko, ir UAB „Aukšto slėgio hidraulines sistemas“ akcijas. Pareiškėja I. M. 2011 m. gruodžio 1 d. paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutartimi pardavė visas priklausančias paveldėjimo teises į visą turtą ar turtines teises, likusias po palikėjo mirties, o pareiškėja Z. M. jas nupirko. Pareiškėja Z. M. 2020 m. birželio 25 d. pateikė prašymą Klaipėdos miesto 10-ajam notarų biurui, prašydama Klaipėdos apygardos teismo 2020 m. birželio 18 d. nutarties

civilinėje byloje [Nr. 2A-849-777/2020](#) pagrindu pripažinti 2011 m. gruodžio 1 d. paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutartį, įteisinti likusią UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ 1/2 akcijų dalį, tačiau notarė atsisakė prašymą tenkinti.

8. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ registruota Juridinių asmenų registre 2001 m. liepos 23 d. S. M. 2001 m. liepos 23 d. ir 2001 m. spalio 11 d. akcijų pasirašymo sutartimis įsigijo 2640 vnt. bendrovės vardinių akcijų.
9. Atsižvelgdamas į Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 4.76 straipsnio 1 dalį, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. spalio 4 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-369/2011](#) išaiškinimus, pirmosios instancijos teismas, nustatęs, kad, nutraukiant palikėjo S. M. ir suinteresuoto asmens V. M. santuoką, liko nepadalytos UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ akcijos, padarė išvadą, jog šios akcijos tapo bendrąja daline buvusių sutuoktinių nuosavybe.
10. Teismas, atsižvelgdamas į [CK](#) 3.117 straipsnio 1–2 dalis, nusprendė, kad nėra pagrindo nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo. Dėl to notarė paveldėjimo byloje pagrįstai nustatė, jog mirusiam S. M. ir suinteresuotam asmeniui V. M. bendrovės akcijos priklauso lygiomis dalimis – po 1/2 dalį (1230 vnt.), todėl teisėtai atsisakė pareiškėjai Z. M. išduoti paveldėjimo teises į 1/2 dalį akcijų liudijimą.
11. Teismo vertinimu, tai, kad suinteresuotas asmuo V. M. atsisakė pareiškimo dėl proceso atnaujinimo santuokos nutraukimo byloje, nereikia, jog pasibaigė jos nuosavybės teisė į 1/2 dalį 2640 vnt. bendrovės akcijų.
12. Klaipėdos apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal pareiškėjų atskirąjį skundą, 2022 m. balandžio 14 d. nutartimi paliko nepakeistą Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. vasario 15 d. nutartį, paskirstė bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
13. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ akcijos nutraukiant palikėjo S. M. ir suinteresuoto asmens V. M. santuoką nebuvo padalytos, todėl pirmosios instancijos teismas padarė pagrįstą išvadą, jog šis turtas – visos bendrovės akcijos, nutraukus santuoką Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2008 m. gegužės 22 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. N2-693-676/2008](#), iš bendrosios jungtinės nuosavybės transformavosi į bendrąją dalinę nuosavybę, o ne asmeninę vieno iš buvusių sutuoktinių nuosavybę. Atitinkamai palikimo atsiradimo momentu 2011 m. rugsėjo 1 d. ([CK](#) 5.3 straipsnis) palikėjui S. M. priklausė 1/2 dalis (1320 vnt.) bendrovės paprastųjų vardinių akcijų. Dėl to pareiškėja Z. M., perėmusi įpėdinės pagal testamentą pareiškėjos I. M. teises, taip pat negalėjo įgyti daugiau teisių už palikėją ar įpėdinę, t. y. daugiau nei 1320 vnt. ginčo bendrovės akcijų. Atsižvelgiant į tai, notarė turėjo teisę atsisakyti išduoti pareiškėjai Z. M. paveldėjimo teises į likusią 1/2 dalį bendrovės akcijų (1320 vnt.) liudijimą.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimų į jį teisiniai argumentai

14. Kasaciniu skundu pareiškėjos prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. balandžio 14 d. nutartį ir Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. vasario 15 d. nutartį ir išspręsti klausimą iš esmės – panaikinti notarės G. Kazlaučiūnienės 2020 m. liepos 3 d. atsisakymą Nr. S-73 išduoti pareiškėjai Z. M. S. M. paveldėjimo byloje paveldėjimo teises į likusią UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ 1320 vnt. akcijų dalį liudijimą ir įpareigoti notarę 2020 m. birželio 25 d. pareiškėjos prašymą patenkinti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 14.1. Notarės atsisakymas išduoti pareiškėjai Z. M. paveldėjimo teises į likusią bendrovės akcijų dalį liudijimą yra neteisėtas. Pareiškėja Z. M. 2011 m. gruodžio 1 d. paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutartimi perėmė visą palikimą, be kita ko, visas UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ akcijas, kurias paveldėjimo teisių pardavėja pareiškėja I. M. priėmė, paduodama 2011 m. lapkričio 17 d. pareiškimą Klaipėdos miesto 10-ojo notaro biuro notarei G. Kazlaučiūnienei. Pareiškėja I. M. pagal nenuginčytą palikėjo S. M. testamentą negalėjo paveldėti tik palikimo dalies, nes tai draudžia teisės aktų normos ([CK](#) 5.50 straipsnio 1 ir 2 dalys).
  - 14.2. Suinteresuotas asmuo V. M. reikalavimo teisės į paveldimas testamentinės įpėdinės bendrovės akcijas neturi, nes ji nėra įpėdinė nei pagal įstatymą, nei pagal testamentą, taip pat nėra bendrosios dalinės nuosavybės subjektas. Palikėjui S. M. mirus, nebėra nei bendrosios dalinės nuosavybės, nei bendrosios dalinės nuosavybės pasidalijimo subjekto.
  - 14.3. Notarė turėjo atsižvelgti į tai, kad įsiteisėjusioje Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. gegužės 4 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 2YT-1-1032/2021](#) yra aiškiai nurodyta, jog klausimas dėl ginčo akcijų padalijimo yra išspręstas. Taigi turto padalijimo klausimas yra išspręstas santuokos nutraukimo byloje, teismo sprendimas dėl turto padalijimo yra galutinis. Nors suinteresuotas asmuo V. M., inicijuodama proceso atnaujinimą, siekė padalyti bendrovės akcijas santuokos nutraukimo byloje Nr. 2-6426-826/2011, tačiau reikalavimo atnaujinti procesą atsisakė. Tokie jos veiksmai patvirtina sąmoningą bendrovės akcijų dalies atsisakymą. Bendrovės akcijos konkludentiniais veiksmais (neveikimu) buvo pripažintos palikėjo asmeninėmis, įsiteisėjus teismo sprendimui civilinėje byloje dėl proceso atnaujinimo.
  - 14.4. Pirmosios instancijos teismas nepagrįstai nurodė, kad taikytinos daiktinės teisės normos, nes šiuo atveju turi būti taikomos paveldėjimo teisės normos. Pareiškėja I. M. pagal testamentą priėmė visą palikimą, o paveldėjimo teisių pirkimo–pardavimo sutartimi šios teisės buvo parduotos palikėjo sutuoktinei pareiškėjai Z. M.. Suinteresuotas asmuo V. M. niekada nebuvo nuosavybės teisių perėmėja.
15. Suinteresuotas asmuo notarė G. Kazlaučiūnienė atsiliepimu į pareiškėjų kasacinį skundą prašo skundą atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
  - 15.1. Teismai tinkamai ištyrė ir įvertino byloje esančius įrodymus, taikė įrodymų tyrimo ir vertinimo teisės normas, vadovavosi aktualia kasacinio teismo praktika, reglamentuojančia notaro veiklos ypatumus, turto teisinio režimo klausimus, ir teisingai nusprendė, kad notarė pagrįstai atsisakė pareiškėjai išduoti paveldėjimo teises liudijimą, nes 1320 vnt. UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ akcijų palikėjui S. M. asmeninės nuosavybės teise jo mirties dieną nepriklausė.
  - 15.2. Pareiškėjos nepagrįstai tapatina palikimo priėmimo teisinį veiksma ir įpėdinio mirties metu turėtą turtą, t. y. palikimo turinį. Tai, kad įpėdinė pareiškėja Z. M. priėmė visą palikėjo S. M. turtą, nereikia, kad įpėdinė priėmė ir tą turtą, kuris nuosavybės teise nepriklausė mirusiajam.
  - 15.3. Buvusiems sutuoktiniams palikėjui S. M. ir suinteresuotam asmeniui V. M. nutraukus santuoką, tačiau į dalytino turto balansą neįtraukus bendrovės akcijų, buvę sutuoktiniai yra laikomi bendrosios dalinės nuosavybės dalyviais ([CK](#) 4.72, 4.73 straipsniai) ir bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektą valdo, juo naudojasi ir disponuoja bendru sutarimu. Mirus vienam iš bendraturčių S. M., t. y. bendrosios dalinės nuosavybės dalyviui, ir esant jo turto perėmėjams, bendroji dalinė nuosavybė nepasibaigia, įpėdinis, priėmęs po palikėjo mirties atsiradusį palikimą, tampa to turto dalies savininku, šiuo atveju bendraturčiu, t. y. tampa bendrosios dalinės nuosavybės dalyviu, o turtą valdo, juo naudojasi ir disponuoja bendru sutarimu ([CK](#) 4.72, 4.73, 4.75 straipsniai). Taigi, bendroji dalinė nuosavybė šiuo atveju nesibaigė, o pasikeitė tik vienas iš jos dalyvių – vietoj mirusiojo S. M. bendraturte tapo pareiškėja Z. M..
  - 15.4. Priešingai nei teigia pareiškėjos, suinteresuotam asmeniui V. M. atsisakius reikalavimo dėl proceso atnaujinimo santuokos nutraukimo civilinėje byloje [Nr. 2-6426-826/2011](#), bendroji dalinė nuosavybė nesibaigė, bendrovės akcijos netapo asmenine buvusio sutuoktinio S. M. nuosavybe. Suinteresuotas asmuo V. M. nuosavybės teise į ginčo akcijas įgijo būdama santuokoje su S. M., o kreipėsi į teismą dėl proceso atnaujinimo siekdama padalyti bendrovės akcijas, t. y. nustatyti realiąsias turto dalis, kaip šių akcijų bendraturtė.

- 15.5. Pareiškėjų nurodytoje Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. gegužės 4 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 2YT-1-1032/2021 pateikti teiginiai, kad klausimas dėl ginčo akcijų padalijimo yra išspręstas, nereikia ir niekaip nekeičia akcijų, kaip turto, nuosavybės teisių. Šiuo atveju nėra ginčo, kad pareiškėja I. M. priėmė palikimą, atsiradusį po sūnaus S. M. mirties. Be to, minėta nutartis priimta byloje, kurioje buvo sprendžiamas kitokio pobūdžio ginčas.
16. Suinteresuotas asmuo „ERGOInsurance SE“ Lietuvos filialas atsiliepimu į pareiškėjų kasacinį skundą prašo skundą atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Nurodė, kad nei Klaipėdos apygardos teismo 2020 m. birželio 18 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 2A-849-777/2020](#), nei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 21 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-95-403/2021 nėra konstatuota, kad, įsiteisėjus Klaipėdos apylinkės teismo 2011 m. gegužės 30 d. nutarčiai civilinėje byloje [Nr. 2-6426-826/2011](#) dėl santuokos nutraukimo bylos atnaujinimo, visos UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ akcijos tapo ir turi būti laikomos S. M. asmenine nuosavybe. Nesant įsiteisėjusių teismo sprendimų nustatytos teisiškai reikšmingos aplinkybės, jog santuokos metu įgytos UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ akcijos yra laikomos S. M. asmenine nuosavybe, teismai pagrįstai konstatavo, jog notarė turėjo pagrindą atsisakyti tenkinti pareiškėjos Z. M. prašymą dėl papildomo paveldėjimo teisės pagal testamentą į 1320 vnt. UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ akcijų liudijimo išdavimo.
17. Suinteresuotas asmuo V. M. atsiliepimu į pareiškėjų kasacinį skundą įstatymų nustatyta tvarka nepateikė.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl notaro atsisakymo atlikti notarinį veiksma pagrįstumo

18. Notarai savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos notariato įstatymu ir kitais Lietuvos Respublikos įstatymais bei poįstatyminiais aktais. Vadovaudamasis Notariato įstatymo 40 straipsnio 1 dalimi, notaras privalo atsisakyti atlikti notarinį veiksma, jeigu tokio veiksmo atlikimas prieštarauja įstatymams ar neatitinka jų reikalavimų.
19. Notaras yra valstybės įgaliotas asmuo, atliekantis Notariato įstatymo nustatytas funkcijas, užtikrinančias, kad civiliniuose teisiniuose santykiuose nebūtų neteisėtų sandorių ir dokumentų (Notariato įstatymo 2 straipsnio 1 dalis). Pagal Notariato įstatymo 1 straipsnį notarams suteikta teisė juridškai įtvirtinti neginčijamas fizinių ir juridinių asmenų subjektyvias teises ir juridinius faktus, užtikrinti šių asmenų ir valstybės teisėtų interesų apsaugą. Tokia nuostata suponuoja išvadą, kad notaras nenagrinėja asmenų ginčų, nenustato ginčytinų aplinkybių, o tuo atveju, jei dėl asmenų teisių ar juridinių faktų kyla abejonių ar nesutarimų, privalo atsisakyti tvirtinti tokias teises ar faktus. Kasacinis teismas, aiškindamas nurodytas įstatymo nuostatas, yra pažymėjęs, kad notaras gali tvirtinti tam tikras teises ar faktus tik tokiu atveju, jei dėl jų turinio ir teisėtumo jam nekyla abejonių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-219/2011; 2013 m. gruodžio 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-643/2013](#)).
20. Nurodyti notaro veiklos ypatumai lemia tai, kad tam tikrais atvejais gali būti atsisakoma atlikti notarius veiksmus. Kasacinis teismas yra pasisakęs, kad atsisakymas atlikti notarinį veiksma turi turėti objektyvų pagrindą, negali būti susijęs vien su subjektyviu notaro požiūriu. Tokie atvejai turi būti aiškūs ir pateisinami, nes jie riboja asmenų teises paprasta tvarka gauti nesudėtingų, aiškių ir neabejotinų aplinkybių įforminimą. Dėl to atsisakymo atlikti notarius veiksmus pagrindai ir tvarka reglamentuojami įstatymu (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 10 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-1-378/2021](#) 29 punktą ir jame nurodytą praktiką).
21. Notariato įstatymo 40 straipsnio 2 dalis įtvirtina notaro atsisakymo atlikti notarinį veiksma įforminimą – nustatyta, kad asmens, kuriam atsisakyta atlikti notarinį veiksma, rašytiniu prašymu atsisakymo priežastis išdėstoma raštu ir išaiškinama jo apskundimo tvarka ir terminai raštu. Atsisakymo atlikti notarinį veiksma rašte turi būti nurodyta: atsisakymo data, notaro vardas, pavardė ir notaro biuro pavadinimas, asmens, kuriam atsisakyta atlikti notarinį veiksma, tapatybę patvirtinantys duomenys, veiksmas, kurį buvo prašoma atlikti, atsisakymo atlikti notarinį veiksma motyvai ir teisiniai pagrindai, atsisakymo apskundimo tvarka ir terminai. Atsisakymą atlikti notarinį veiksma notaras parengia per dešimt kalendorinių dienų nuo prašymo atlikti notarinį veiksma gavimo dienos, jį pasirašo ir patvirtina savo antspaudu.
22. Taigi Notariato įstatymo 40 straipsnio 2 dalyje, be kitų duomenų, nurodyti atsisakymo atlikti notarinį veiksma motyvai ir teisiniai pagrindai. Tai reiškia, kad notaro atsisakyme atlikti notarinį veiksma turi būti pateikti faktiniai ir teisiniai argumentai, dėl ko nėra pagrindo atlikti atitinkamą notarinį veiksma ir kokia teisine nuostata tai pagrindžiama. Pakankamu pagrindu atsisakyti atlikti notarinį veiksma gali būti tai, kad asmens kreipimosi į notarą metu nenustatyta kokia nors įstatyme nurodyta svarbi aplinkybė, kurią notaras turėtų nurodyti, įformindamas atsisakymą. Tai gali reikšti, kad yra nenustatyta aplinkybė, kuri pagal įstatymą būtina, todėl jos nenustačius būtų konstatuotas prieštaravimas įstatymui arba neatitiktis įstatymo reikalavimams (pirmiau nurodyta kasacinio teismo nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-1-378/2021, 31 punktas).
23. Pagal Notariato įstatymo 41 straipsnį suinteresuotas asmuo, kuris mano, kad atliktas notarinis veiksmas arba atsisakymas atlikti notarinį veiksma yra neteisingas, turi teisę jį apskusti teismui. Ši nuostata įtvirtina asmens teisę teismui apskusti notaro veiksmus. Sprendžiant dėl notaro galimybės atlikti veiksmus, būtina atsižvelgti į notaro veiklos specifiką, jo veiklos reglamentavimą ir šių normų aiškinimo ypatumus. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad, atsižvelgiant į notaro atliekamas funkcijas, jo atliekamus veiksmus reglamentuojančios teisės normos negali būti aiškinamos plačiai (pirmiau nurodyta kasacinio teismo nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-219/2011](#)).
24. Notarui atsisakius atlikti notarinį veiksma ir suinteresuotam asmeniui apskundus tokį atsisakymą teismui, teismas turi patikrinti, ar pagrįstai notaras atsisakė atlikti notarinį veiksma, įvertindamas įstatymų suteiktas notariui funkcijas bei kompetenciją. Kitaip tariant, teismas turi patikrinti, ar notaras, nedisponuojantis teise nustatyti neaiškias, neakivaizdžias faktines aplinkybes bei tikrinti abejotinas ar ginčytinas aplinkybes, turėjo pakankamą teisinį pagrindą atsisakyti atlikti prašomą notarinį veiksma pagal jam pateiktus dokumentus. Pripažinus, kad toks pagrindas egzistavo, skundas netenkinamas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-379-248/2018](#), 30 punktas). Tai reiškia, kad notaro nutarimas atsisakyti atlikti notarinį veiksma nėra panaikinamas.
25. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad tokiu atveju, kai notaro nutarimas atsisakyti atlikti notarinį veiksma nepanaikinamas, asmuo, siekdamas apginti, jo manymu, pažeistas teises, gali kreiptis į teismą su ieškiniu, prašydamas jas ginti atitinkamu [CK 1.138](#) straipsnyje nurodytu būdu ar kitomis priemonėmis (pvz., prašydamas atnaujinti praleistą terminą – [CK 5.57 straipsnis](#)), priklausomai nuo atsisakymo atlikti notarinį veiksma pagrindo (pirmiau nurodyta kasacinio teismo nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-379-248/2018](#), 30 punktas).
26. Nagrinėjamoje byloje pareiškėjos skundžia notarės atsisakymą atlikti notarinį veiksma – išduoti paveldėjimo teisės į likusią UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ 1320 vnt. akcijų dalį liudijimą ir prašo notarę įpareigoti šį veiksma atlikti. Pagal Lietuvos Respublikoje galiojantį teisinį reglamentavimą paveldėjimo procese notaro vaidmuo yra pagrindinis. Notaro funkcijos paveldėjimo procese prasideda nuo pareiškimo

dėl palikimo priėmimo tvirtinimo ir baigiasi paveldėjimo teisės liudijimo išdavimu, o kartais – paveldimo turto pasidalijimo sutarties tvirtinimu. Kaip nurodyta [CK 5.66 straipsnyje](#), įpėdinis gali prašyti palikimo atsiradimo vietos notaro išduoti jam paveldėjimo teisės liudijimą. Notariato įstatymo 26 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtinta, kad paveldėjimo teisės liudijimo išdavimas yra notarinis veiksmas, todėl ir jam galioja Notariato įstatymo 40 straipsnio 1 dalis, įpareigojanti notarą atsisakyti atlikti notarinį veiksma, jeigu tokio veiksmo atlikimas prieštarauja įstatymams ar neatitinka jų reikalavimų. Paveldėjimo teisės liudijimas yra dokumentas, kuriame įtvirtinama, kad po palikėjo mirties įpėdinis priėmė palikimą, ir detalizuojamas palikėjo turtas.

27. Notaras paveldėjimo teisės liudijimą išduoda tik palikimą nustatyta tvarka ir terminais priėmusiems įpėdinams. Paveldėjimo teisės liudijime nurodomi duomenys apie palikėją, įpėdinį (įpėdinius), paveldėjimo pagrindą bei aprašomas palikimą sudarantis turtas, t. y. identifikuojami konkretūs daiktai, turtas ar teisės. Palikimą sudaro mirusio fizinio asmens turto, turtinių teisių, pareigų ir kai kurių asmeninių neturtinių teisių, priklausiusių palikėjui nuosavybės teise jo mirties momentu, visuma. [CK 5.1 straipsnio 2](#) dalyje nustatyta, kad paveldimi materialūs daiktai (nekilnojamieji ir kilnojamieji daiktai) ir nematerialūs daiktai (vertybiniai popieriai, patentai, prekių ženklai ir kt.), palikėjo turtinės reikalavimo teisės ir palikėjo turtinės prievolės, įstatymų nustatytais atvejais intelektinė nuosavybė (autorių turtinės teisės į literatūros, mokslo ir meno kūrinius, gretutinės turtinės teisės bei teisės į pramoninę nuosavybę) ir kitos įstatymų nustatytos turtinės teisės bei pareigos.
28. Kaip jau nurodyta šios nutarties 19 punkte, galiojantis teisinis reglamentavimas įpareigoja notarą įsitikinti, kad jo atliekamas notarinis veiksmas neprieštarauja įstatymams ir atitinka jų reikalavimus. Kadangi palikimą sudaro mirusio fizinio asmens turto, turtinių teisių, pareigų ir kai kurių asmeninių neturtinių teisių, priklausiusių palikėjui nuosavybės teise jo mirties momentu, visuma, notaras, išduodamas paveldėjimo teisės liudijimą, turi pareigą patikrinti, ar turtas, dėl kurio prašoma išduoti paveldėjimo teisės liudijimą, priklausė palikėjui nuosavybės teise palikimo atsiradimo momentu. Tais atvejais, kai paveldimas privalomai registruotinas turtas, jo priklausymą palikėjui patvirtina registrų duomenys, tačiau ir tais atvejais, kai paveldimas neregistruotinas kilnojamas daiktas ar lėšos, esančios palikėjo gyvenamojoje vietoje, notaras taip pat turi pareigą įsitikinti šio turto priklausymu palikėjui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-43-378/2019](#), 23 punktas).
29. Kasacinio teismo jurisprudencijoje pažymima, kad notaras turi pareigą patikimai nustatyti, ar iš tikrųjų egzistuoja ir nėra ginčijami jam teikiami tvirtinti faktai. Kad jie iš tikrųjų egzistuoja, notaro gali būti sprendžiama ir pagal tai, ar faktų duomenys ir aplinkybės yra konkretūs, detalūs, aiškūs, papildantys vienas kitą ir sudarantys nuoseklią visumą, kuri notarui nekeltų pagrįstų abejonių, ar priešingai, duomenys kelia abejonių dėl neišsamumo, netikslumo, menkos sąsajos su tiriamu klausimu, fragmentiškumo, tarpusavio prieštaravimų ar kitokių aplinkybių. Pavyzdžiui, jeigu sprendžiama dėl turto priklausymo asmeniui nuosavybės teise, tai gali būti svarbios jo įgijimo aplinkybės (sandoriai, sutaupymo galimybės ir pan.), informacija apie turtą, esanti pas kitus asmenis ar duomenų bazėse (pvz., registruose, deklaracijose), kiti duomenys (pvz., deklaracijų neteikimas ar turto (ne)nurodymo juose faktai), kita. Tokie duomenys yra patvirtinami įrodymais. Jeigu įrodymai, t. y. faktiniai duomenys apie nuosavybės teisės patvirtinimą konkrečiam asmeniui, yra apie kilnojamąjį ir neregistruojamą turtą, neturintį su konkrečiu asmeniu siejančių žymių, patvirtinantys konkretaus asmens nuosavybę tik netiesiogiai, vien dėl atskirų jos įgijimo ar valdymo elementų, nesudarantys nuoseklios visumos, yra prieštaringi, tai jie gali sudaryti pakankamą pagrindą notarui abejoti faktų. Notaras turi pareigą įsitikinti fakto tikrumu, tačiau tai nereikia pareigos notarui reikalauti pateikti visus įmanomus įrodymus ar konkretų, išsamų ir baigtinį įrodymų sąrašą. Toks sąrašas apskritai neįmanomas dėl atvejų įvairovės, notaras ir neturi tokios pareigos, jis tik privalo tinkamai suteikti teises paslaugas klientui. Teikdamas teises paslaugas notaras konsultuoja klientą dėl teisių reikalavimų notariniam veiksmui atlikti ir nurodo, kokias aplinkybes asmuo turi patvirtinti įrodymais. Atskirais atvejais, jeigu įmanoma, gali būti nurodyta, kokių dokumentų reikia konkrečiu atveju. Pavyzdžiui, asmens gimimą, santuoką patvirtina atitinkami liudijimai, turto nuosavybės teisę patvirtina sudaryti sandoriai ir registrų pažymos. Taigi notaro pareiga patikrinti faktą reiškia, kad notaras, prieš išduodamas paveldėjimo teisės liudijimą, turi pareikalauti palikėjo nuosavybės teisę į turtą patvirtinančių įrodymų, reikalaujamų pagal įstatymus ir nusistovėjusią tiems atvejams notarinę praktiką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-80-695/2020, 41 punktas).
30. Nagrinėjamoje byloje pareiškėja prašė panaikinti notarės atsisakymą atlikti notarinį veiksma – išduoti paveldėjimo teisės į dalį akcijų liudijimą, šios akcijos pareiškėjų teigimu, nuosavybės teise priklausė palikėjui. Notarė, atsisakydama atlikti notarinį veiksma, nurodė, kad ginčo objektu tapusios bendrovės akcijos buvo įgytos S. M. esant santuokoje su suinteresuotu asmeniu V. M., o nutraukus santuoką ir šio turto neitraukus į dalytino turto balansą, jo teisinis režimas pasikeitė – iš bendrosios jungtinės nuosavybės transformavosi į bendrąją dalinę nuosavybę; mirus S. M., įpėdinei pagal testamentą pareiškėjai I. M. atsirado teisė į po sūnaus mirties atsiradusį palikimą ir į mirusiajam priklausiusią 1/2 dalį UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ akcijų. Kai pareiškėja I. M. savo, kaip įpėdinės, teises 2011 m. gruodžio 21 d. paveldėjimo teisės pirkimo-pardavimo sutartimi perdėjo pareiškėjai Z. M., pastaroji neįgijo daugiau teisių už palikėją ar įpėdinę pagal testamentą. Notarės teigimu, palikėjo S. M. mirties momentu bendrovės akcijos bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausė buvusiems sutuoktiniams – S. M. ir suinteresuotam asmeniui V. M., o tai reiškia, kad turto dalis, t. y. 1/2 (1320 vnt.) bendrovės akcijų, dėl kurios prašoma išduoti paveldėjimo teisės liudijimą, mirusiajam S. M. mirties momentu nepriklausė. Taigi, šioje byloje yra ginčijamas akcijų priklausymo nuosavybės teise palikėjui faktas, todėl, sprendžiant dėl notarės atsisakymo atlikti notarinį veiksma – išduoti paveldėjimo teisės liudijimą – teisėtumo, svarbu nustatyti, ar faktiniai duomenys, kuriais ši teisė buvo įrodinėjama, yra detalūs, aiškūs ir sudarantys nuoseklią visumą, kuri notarui nekeltų pagrįstų abejonių.
31. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 353 straipsnio 1 dalis). Šioje byloje teismų nustatytos tokios teisiskai reikšmingos aplinkybės: 1) 1980 m. liepos 5 d. S. M. (palikėjas) ir V. M. (byloje suinteresuotas asmuo) sudarė santuoką; 2) 2001 m. liepos 23 d. ir 2001 m. spalio 11 d. akcijų pasirašymo sutarčių pagrindu S. M. įsigijo UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ 2640 vnt. paprastųjų vardinių akcijų; 3) Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2008 m. gegužės 22 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. N2-693-676/2008 nutraukta S. M. ir suinteresuoto asmens V. M. santuoka, padalytas santuokoje įgytas turtas, UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ akcijų padalijimo klausimas nebuvo išspręstas; 4) 2011 m. balandžio 11 d. suinteresuotas asmuo V. M. kreipėsi į teismą dėl proceso atnaujinimo santuokos nutraukimo byloje, siekdama išspręsti likusio nepadalyto turto (be kita ko, bendrovės akcijų) padalijimo klausimą; 5) Klaipėdos miesto apylinkės teismas 2011 m. gegužės 30 d. nutartimi civilinėje byloje priėmė suinteresuoto asmens V. M. pareiškimą dėl proceso atnaujinimo atsisakymo ir civilinę bylą nutraukė; 6) 2013 m. vasario 19 d. suinteresuotas asmuo V. M. kreipėsi į teismą ieškiniu, prašydama pripažinti jai nuosavybės teisę į 1/2 dalį UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ 2640 vnt. paprastųjų vardinių akcijų, kurių vertė 264 000 Lt; 7) Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. birželio 18 d. nutartimi civilinė byla dėl nuosavybės teisės į 1/2 dalį akcijų pripažinimo nutraukta, konstatavus, kad pareikštas ieškinys dėl ginčo tarp tų pačių šalių, dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu, kuris buvo išnagrinėtas Klaipėdos apylinkės teismo civilinėje byloje Nr. 2-6426-826/2011 pagal pareiškimą dėl proceso atnaujinimo civilinėje byloje dėl santuokos nutraukimo; 8) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 21 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 3K-3-95-403/2021 Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. birželio 18 d. nutartis palikta nepakeista.
32. Kasacinio teismo praktikoje yra išaiškinta, kad, remiantis [CK 3.100 straipsnio 4](#) punktu, nutraukus santuoką, bendroji jungtinė nuosavybė pasibaigia. Aptariama nuostata reiškia, kad, nutraukus santuoką, turto, kuris pagal šeimos teises normas buvo priskirtas bendrajai jungtinei nuosavybei, teisiniu režiniu nebetaikomos šeimos teisinis santykių reglamentuojančios teisės normos, t. y. tokiais atvejais, kai sutuoktiniams bendrosios jungtinės nuosavybės teise priklausantis turtas nepadalijamas santuokos nutraukimo byloje, nutraukus santuoką, jis valdomas bendrosios dalinės nuosavybės teise, o buvę sutuoktiniai yra laikomi bendrosios dalinės nuosavybės dalyviais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-369/2011). Kaip nurodyta šios nutarties 31 punkte, nagrinėjamo atveju yra susiklosčiusi situacija, kad santuokos nutraukimo byloje ginčo akcijos, kurios pagal [CK 3.88](#) straipsnio 2 dalyje įtvirtintą prezumpciją priskirtos bendrajai jungtinei sutuoktinių nuosavybei, nebuvo padalytos, taip pat nėra priimtas teismo sprendimas, kuriuo būtų nuspręsta dėl ginčo akcijų nuosavybės teisės. Byloje nustatytos aplinkybės suponuoja išvadą, kad faktiniai duomenys, kuriais disponavo notarė, sprendžiamą klausimą dėl

galimumo išduoti paveldėjimo teisės į ginčo akcijas liudijimą, atsižvelgiant į notaro, kaip valstybės įgalioto asmens, kuriam nesuteikta teisė spręsti ginčus ir nustatinėti ginčytinas aplinkybes funkcijas, nebuvo nei pakankamai aiškūs, nei akivaizdūs tiek, kad neginčytinai patvirtintų faktą, jog šios akcijos palikimo atsiradimo momentu nuosavybės teisė priklausė palikėjui.

33. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamu atveju yra susiklosčiusi specifinė situacija, kai ginčo akcijų nuosavybės klausimu buvo pradėti du teisminiai procesai ir yra priimti keli procesiniai teismų sprendimai, tačiau nė vienu atveju nebuvo priimtas teismo sprendimas dėl ginčo esmės. Esant tokiai situacijai ir kilus ginčui dėl teisės į akcijas teismas turi vertinti teismų procesinių sprendimų reikšmę ir jų padarinius ginčijamam klausimui ir atitinkamai spręsti dėl notarės atsisakymo atlikti notarinį veiksmapagrįstumo.
34. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 21 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-95-403/2021 konstatuota, kad nurodytoje byloje suinteresuotas asmuo V. M. reikalavimą pripažinti, kad 1/2 paprastųjų vardinių UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ akcijų jam priklauso bendrosios dalinės nuosavybės teise, nagrinėjamoje byloje grindė faktine aplinkybe, kad santuokos su S. M. metu įgytos 2640 vnt. paprastųjų vardinių UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ akcijų nutraukiant santuoką nebuvo padalytos, todėl ji turi teisę į 1/2 šių akcijų, kurios po santuokos nutraukimo tapo bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektu (nutarties 24 punktą). Pareiškimu dėl proceso atnaujinimo, kuris buvo išspręstas Klaipėdos apylinkės teismo 2011 m. gegužės 30 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 2-6426-826/2011](#), V. M. siekė, kad jam būtų pripažinta asmeninės nuosavybės teisė į 1/2 dalį (1320 vnt.) UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ akcijų, todėl pripažinta, kad abiejų bylų ieškinio dalykas yra tapatus (nutarties 34 punktą). Šioje kasacinio teismo nutartyje taip pat konstatuotas ieškinio pagrindo tapatumas (nutarties 40 punktą).
35. Įvertinusi teismų priimtus procesinius sprendimus teisėjų kolegija konstatuoja, kad suinteresuotas asmuo V. M. yra atsisakiusi reikalavimo dėl nuosavybės teisės į ginčo akcijas, kaip santuokos metu įgytą turtą, pripažinimo, todėl nebegali kreiptis į teismą dėl ginčo tarp tų pačių šalių, dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu ([CPK 294 straipsnio](#) 2 dalis). Byloje nustatyta, kad akcijos buvo įgytos palikėjo S. M. vardu, todėl susiklosčiusi faktinė situacija suponuoja išvadą, kad suinteresuotas asmuo V. M., atsisakiusi nurodytos reikalavimo teisės, nebegali pretenduoti į šio turto dalį ir ginčo akcijų dalis liko palikėjo nuosavybė.
36. Apibendrinama išdėstytus argumentus teisėjų kolegija konstatuoja, kad dėl šios nutarties 31 ir 34 punktuose nurodytų aplinkybių klausimas dėl likusios dalies akcijų priklausymo nuosavybės teise konkrečiam asmeniui nebuvo tiek aiškus ir akivaizdus, kad notarei, kaip valstybės įgaliotam asmeniui, kuriam nesuteikta teisė spręsti ginčus, būtų pakakę duomenų paveldėjimo teisės liudijimui išduoti. Atsižvelgdama į tai, kad notarei buvo pateikti nevienareikšmiai duomenys apie palikėjui priklausiusį akcijų skaičių, bei įvertinusi šios nutarties 29 punkte nurodytą notaro kompetenciją, teisėjų kolegija nusprendžia, jog pagal nagrinėjamos bylos aplinkybes notarės atsisakymas išduoti paveldėjimo teisės liudijimą buvo teisėtas. Pažymėtina, kad notarės atsisakymas išduoti paveldėjimo teisės liudijimą yra argumentuotas, jame aiškiai nurodytos atsisakymo atlikti notarinį veiksmapriežastys, todėl esamoje situacijoje, tik teismui įvertinus teismų procesinių sprendimų, priimtų kitose bylose, padarinius, nėra pagrindo konstatuoti notarės atsisakymo išduoti paveldėjimo teisės liudijimą neteisėtumą. Tačiau nustačius, kad dėl šios nutarties 34 punkte nurodytų aplinkybių ginčo akcijos liko palikėjo nuosavybė, notarė įpareigotina pareiškėjai Z. M. išduoti paveldėjimo teisės į likusią UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ 1320 vnt. akcijų dalį liudijimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

37. Ypatingosios teisenos bylose išlaidų paskirstymo proceso šalims principus lemia šios teisenos specifika. Paprastai tai yra vienašalė teiseną, kai nėra priešingus interesus turinčių šalių. Dėl to pagal [CPK 443 straipsnio](#) 6 dalį dalyvaujančių byloje asmenų bylinėjimosi išlaidos neatlyginamos. Tai reiškia, kad kiekvienas byloje dalyvaujantis asmuo pats atsako už savo išlaidas. Nurodytoje teisės normoje taip pat yra nustatyta išimtis, kad tais atvejais, kai dalyvaujančių byloje asmenų suinteresuotumas bylos baigtini yra skirtingas arba jų interesai yra priešingi, teismas gali proporcingai padalyti turėtas bylinėjimosi išlaidas arba jų atlyginimą priteisti iš dalyvavusio byloje asmens, kurio pareiškimas atmetas.
38. Ypatingosios teisenos tvarka yra ne ginčo teiseną, ją nagrinėjama daug ir skirtingų kategorijų bylų ([CPK 442 straipsnis](#)), todėl dėl situacijų įvairovės dalyvaujančių byloje asmenų interesai gali būti nevienodi ar priešingi. Ar dalyvaujančių byloje asmenų suinteresuotumas bylos baigtimi yra skirtingas, ar jų interesai yra priešingi, svarstant klausimą dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, gali būti sprendžiama pagal tai, ar sutampa dalyvaujančių asmenų pozicija dėl reikalavimo dalyko. Pavyzdžiui, aplinkybės, kai reikalavimo dalykas yra panaikinti asmens priimtą sprendimą, pripažinti atliktą veiksmapneteisėtu, įpareigoti asmenį atlikti tam tikrą veiksmap, kai tas asmuo nesutinka su reikalavimais, įrodo, kad pareiškėjo ir suinteresuoto asmens interesai yra skirtingi ir (ar) priešingi. Tai yra pagrindas nukrypti nuo bendrosios teismo išlaidų neatlyginimo taisyklės ir paskirstyti jas proporcingai padalijant (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-80-695/2020, 59 punktą).
39. Dėl notarinių veiksmapnagrinėjamoje pagal [CPK XXXI](#) skyriaus normas byloje dėl pareiškėjo reikalavimo panaikinti notaro nutarimą atsisakyti atlikti notarinį veiksmapir įpareigoti jį atlikti notarinį veiksmappareiškimo dalykas yra nurodyti reikalavimai. Fakto (pvz., turto priklausymo nuosavybės teise), reikalingo bylai išspręsti, nustatymas susijęs su pareiškimo pagrindu sudarančiomis aplinkybėmis, bet nėra tokio pareiškimo dalykas. Dėl fakto nustatymo notaras neturi intereso, todėl jis neturi materialinio suinteresuotumo. Dėl pareiškto reikalavimo teismo nutartimi nusprendžiama dėl notaro atlikto veiksmo atitikties įstatymui ir dėl notaro įpareigojimo atlikti notarinį veiksmap, o teismo nutartimi nusprendžiama dėl notaro teisių ir pareigų. Tai sudaro teisinį notaro suinteresuotumą bylos baigtimi. Jis skiriasi nuo pareiškėjo suinteresuotumo, nes pareiškėjas siekia pripažinti notaro veiksmus neteisėtais, panaikinti jo priimtą nutarimą ir įpareigoti notarą atlikti veiksmap, o notaras nesutinka su tokiu pripažinimu ir jo įpareigojimu, siekia, kad byla būtų užbaigta jam palankiu sprendimu. Teisinis notaro suinteresuotumas bylos baigtimi, kai skundžiamas jo nutarimas atsisakyti atlikti notarinį veiksmapir prašoma įpareigoti notarą jį atlikti, skiriasi nuo pareiškėjo suinteresuotumo dėl bylos baigties, todėl ši aplinkybė sudaro pagrindą taikyti [CPK 443 straipsnio](#) 6 dalies nuostatą dėl proporcingo bylinėjimosi išlaidų padalijimo arba jų atlyginimo priteisimo iš dalyvavusio byloje asmens, kurio skundas atmetas (pirmiau nurodyta kasacinio teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-80-695/2020, 60 punktą).
40. Nagrinėjamoje byloje pareiškėjos prašė: 1) panaikinti notarės atsisakymą išduoti pareiškėjai Z. M. paveldėjimo teisės į likusią UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ 1320 vnt. akcijų dalį liudijimą S. M. paveldėjimo byloje; 2) įpareigoti notarę išduoti paveldėjimo teisės į bendrovės akcijų dalį liudijimą. Taigi byloje buvo sprendžiama dėl notarės atlikto veiksmo – notarės atsisakymo išduoti paveldėjimo teisės liudijimą – atitikties įstatymui, t. y. buvo sprendžiama dėl jos teisių ir pareigų, todėl konstatuotinas notarės suinteresuotumas dėl bylos dalies – ginčijamo atsisakymo atlikti notarinį veiksmappanaikinimo – ir atitinkamai priešingumas pareiškėjų suinteresuotumui bylos baigtimi.
41. Teisėjų kolegija, pripažinusi, kad notarės nutarimas atsisakyti atlikti notarinį veiksmapyra teisėtas, esant suinteresuotų asmenų skirtingam suinteresuotumui, nusprendžia, kad yra pagrindas priteisti notarei patirtų bylinėjimosi išlaidų šioje byloje atlyginimą iš pareiškėjų. Tačiau teisėjų kolegija neturi pagrindo konstatuoti notarės suinteresuotumo dėl palikėjo nuosavybės teisės į UAB „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ 1320 vnt. akcijų fakto nustatymo, todėl, byloje nustačius ir įvertinus atitinkamas aplinkybes pagal teismui pateiktus įrodymus bei tenkinus pareiškėjų prašymą įpareigoti notarę išduoti pareiškėjai Z. M. paveldėjimo teisės į 1320 vnt. paprastųjų vardinių UAB „Aukšto slėgio

hidraulinės sistemos“ akcijų liudijimą S. M. paveldėjimo byloje, pagrindas notarei atlyginti dalį pareiškėjų turėtų bylinėjimosi išlaidų nenustatytinas. Atsižvelgiant į tai, kad pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai bylinėjimosi išlaidų atlyginimo pareiškėjoms nepriteisė, tačiau iš pareiškėjų priteisė suinteresuotiems asmenims jų patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, teismų nutarčių dalys dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo paliekamos nepakeistos (CPK 93 straipsnio 5 dalis).

42. Suinteresuotas asmuo notarė prašė priteisti iš pareiškėjų 250 Eur bylinėjimosi išlaidų už advokato teisinę pagalbą rengiant atsiliepimą į kasacinį skundą atlyginimą, šioms išlaidoms pagrįsti pateikė 2022 m. liepos 4 d. sąskaitą už teisinės paslaugas ir 2022 m. liepos 4 d. mokėjimo nurodymą. Nurodytos suinteresuoto asmens notarės išlaidos neviršija Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu „Dėl Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio patvirtinimo“, (toliau – Rekomendacijos) 8.14 punkte nurodyto dydžio, todėl notarei iš kiekvienos pareiškėjos priteistina po 125 Eur (250 Eur / 2) bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.
43. Suinteresuotas asmuo „ERGO Insurance SE“ Lietuvos filialas, kuris byloje palaikė notarės poziciją, prašė priteisti iš pareiškėjų 326,70 Eur bylinėjimosi išlaidų už advokato teisinę pagalbą rengiant atsiliepimą į kasacinį skundą atlyginimą, šioms išlaidoms pagrįsti pateikė 2022 m. rugpjūčio 1 d. PVM sąskaitą faktūrą kurioje nurodyta, kad už suteiktas paslaugas sumokėta avansiniu mokėjimu, ir 2021 m. gruodžio 8 d. mokėjimo pavedimą dėl avansinio mokėjimo. Suinteresuoto asmens „ERGO Insurance SE“ Lietuvos filialo nurodytos išlaidos neviršija Rekomendacijų 8.14 punkte nurodyto dydžio, todėl jam iš kiekvienos pareiškėjos priteistina po 163,35 Eur (326,70 Eur / 2).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 4 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. balandžio 14 d. nutarties dalį, kuria palikta nepakeista Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. vasario 15 d. nutarties dalis atmesti pareiškėjų I. M. ir Z. M. prašymą panaikinti notarės Gražinos Kazlaučienienės atsisakymą išduoti Z. M. paveldėjimo teisės į likusią uždarnosios akcinės bendrovės „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ 1320 vnt. akcijų dalį liudijimą S. M. paveldėjimo byloje ir paskirstytos bylinėjimosi išlaidos, ir paskirstytos bylinėjimosi išlaidos, patirtos apeliacinės instancijos teisme, palikti nepakeistą.

Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. balandžio 14 d. nutarties dalį, kuria palikta nepakeista Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. vasario 15 d. nutarties dalis atmesti pareiškėjos Z. M. prašymą įpareigoti notarę išduoti paveldėjimo teisės liudijimą, panaikinti. Šią Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. vasario 15 d. nutarties dalį panaikinti ir priimti naują sprendimą.

Įpareigoti notarę Gražiną Kazlaučienę išduoti pareiškėjai Z. M. (a. k. (duomenys neskelbtini)) paveldėjimo teisės į 1320 vnt. paprastųjų vardinių uždarnosios akcinės bendrovės „Aukšto slėgio hidraulinės sistemos“ akcijų liudijimą S. M. (a. k. (duomenys neskelbtini)) paveldėjimo byloje.

Priteisti suinteresuotam asmeniui notarei Gražinai Kazlaučienienei (a. k. (duomenys neskelbtini)) iš pareiškėjos I. M. (a. k. (duomenys neskelbtini)) 125 (vieną šimtą dvidešimt penkis) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti suinteresuotam asmeniui notarei Gražinai Kazlaučienienei (a. k. (duomenys neskelbtini)) iš pareiškėjos Z. M. (a. k. (duomenys neskelbtini)) 125 (vieną šimtą dvidešimt penkis) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti suinteresuotam asmeniui „ERGO Insurance SE“ Lietuvos filialui (j. a. k. 302912288) iš pareiškėjos I. M. (a. k. (duomenys neskelbtini)) 163,35 Eur (vieną šimtą šešiasdešimt tris Eur 35 ct) bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti suinteresuotam asmeniui „ERGO Insurance SE“ Lietuvos filialui (j. a. k. 302912288) iš pareiškėjos Z. M. (a. k. (duomenys neskelbtini)) 163,35 Eur (vieną šimtą šešiasdešimt tris Eur 35 ct) bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjos   Gražina Davidonienė

Jūratė Varanaukaitė

Dalia Vasarienė